

MOMENTOVÝ ODHAD A VLASTNOSTI ODHADU

4.12.2018

1. Lze předpokládat, že počet gólů vstřelených v jednom fotbalovém zápase v jedné konkrétní soutěži se řídí Poissonovým rozdělením, tj.

$$P(X = k) = \frac{\lambda^k}{k!} e^{-\lambda}, \quad k = 0, 1, 2, \dots,$$

kde $\lambda > 0$ je neznámý parametr. Dále lze uvažovat, že počty gólů vstřelené v různých zápasech jsou vzájemně nezávislé a stejně rozdělené náhodné veličiny. Budeme zaznamenávat počty gólů v n zápasech a naměříme tak veličiny $X_1, \dots, X_n$.

- (a) Nalezněte odhad $\hat{\lambda}_n$ parametru λ momentovou metodou.
 (b) Rozhodněte, zda je odhad $\hat{\lambda}_n$ nestranný a konzistentní.
 (c) Uvažujte odhady $\check{\lambda}_n = (X_1 + X_n)/2$ a $\tilde{\lambda}_n = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n X_i$. Zjistěte, zda jsou tyto odhady nestranné a konzistentní odhady λ . Který z nich je rozumnější?

Dále nás bude zajímat odhad pravděpodobnosti, že v daném zápase nepadne ani jeden gól, tj. odhad $p_0 = P(X_1 = 0) = e^{-\lambda}$. Uvažujme následující dva odhady p_0 :

$$W_n = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n I[X_i = 0], \quad V_n = e^{-\bar{X}_n}.$$

- (d) Vyšetřete vlastnosti odhadů W_n a V_n
 (e) Obdrželi jsme následující hodnoty: 0, 3, 1, 4, 1, 3, 2, 2, 2, 3, 3, 1, 3, 2, 3, 5, 3, 4, 5, 3. Spočítejte pro ně odhad λ i odhady p_0 .
 (f) Navrhněte odhad pravděpodobnosti, že v zápase padne přesně 6 gólů. Spočítejte pro výše uvedená data.
2. Uvažujte náhodný výběr $X_1, \dots, X_n$ z rozdělení s hustotou

$$f(x) = \begin{cases} \frac{p}{x^{p+1}} & x \geq 1, \\ 0 & \text{jinak,} \end{cases}$$

kde $p > 2$ je neznámý parametr.

- (a) Odhadněte parametr p momentovou metodou.
 (b) Vyšetřete vlastnosti odhadu z (a).
3. Náhodná veličina X má normální rozdělení $N(0, 1)$. Nechť $\mu \in \mathbb{R}$ a $\sigma^2 > 0$ a $Y = \sigma X + \mu$.
- (a) Vyjádřete distribuční funkci Y pomocí distribuční funkce Φ .
 (b) Ukažte, že Y má $N(\mu, \sigma^2)$ rozdělení. Diskutujte, jak se hustota tohoto rozdělení mění, budeme-li měnit μ a σ^2 .
 (c) Určete střední hodnotu X a následně pomocí (b) střední hodnotu Y .
 (d) Dokažte, že platí $\Phi(x) + \Phi(-x) = 1$
 (e) Určete pravděpodobnost $P(|Y - \mu| \leq 2\sigma)$.
Můžete využít, že $\Phi(2) = 0.977$.

OPAKOVÁNÍ

VLASTNOSTI ODHADŮ:

- Řekneme, že T_n je **nestranný** odhad θ , jestliže $\mathbf{E}T_n = \mathbf{E}_\theta T_n = \theta$ pro všechna $\theta \in \Theta$.
- Řekneme, že T_n je **konzistentní** odhad θ , jestliže $T_n \xrightarrow{\mathbf{P}} \theta$ pro $n \rightarrow \infty$ pro všechna $\theta \in \Theta$, tj. platí, že pro všechna $\varepsilon > 0$

$$\mathbf{P}_\theta(|T_n - \theta| > \varepsilon) \rightarrow 0 \quad \text{pro } n \rightarrow \infty \quad \text{pro všechna } \theta \in \Theta.$$

JENSENOVA NEROVNOST. Nechť Y je náhodná veličina a nechť g je konvexní funkce taková, že existuje $\mathbf{E}g(Y)$. Pak platí

$$\mathbf{E}g(Y) \geq g(\mathbf{E}Y)$$

a rovnost nastává jen v případě, kdy je Y konstanta (skoro jistě) nebo g je lineární funkce. Je-li g konkávní, dostáváme opačnou nerovnost.

MARKOVOVA NEROVNOST. Nechť $Y \geq 0$ je náhodná veličina, $\varepsilon > 0$ je libovolné a $k \in \mathbb{N}$. Pak

$$\mathbf{P}(Y > \varepsilon) \leq \frac{\mathbf{E}Y^k}{\varepsilon^k}.$$

(SLABÝ) ZÁKON VELKÝCH ČÍSEL. Nechť $X_1, X_2, \dots$, jsou nezávislé a stejně rozdělené náhodné veličiny s konečnou střední hodnotou $\mathbf{E}X_1 = \mu$ a konečným rozptylem. Pak

$$\bar{X}_n = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_i \xrightarrow{\mathbf{P}} \mu \quad \text{pro } n \rightarrow \infty.$$

VĚTA O SPOJITÉ TRANSFORMACI. Jestliže pro posloupnost náhodných veličin $\{Y_n\}$ a $a \in \mathbb{R}$ platí $Y_n \xrightarrow{\mathbf{P}} a$ a g je spojitá funkce, pak $g(Y_n) \xrightarrow{\mathbf{P}} g(a)$.

NORMÁLNÍ ROZDĚLENÍ. Normální rozdělení $\mathbf{N}(\mu, \sigma^2)$ má hustotu

$$f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi\sigma^2}} \exp\left\{-\frac{(x-\mu)^2}{2\sigma^2}\right\}, \quad x \in \mathbb{R},$$

kde $\mu \in \mathbb{R}$ a $\sigma^2 > 0$ jsou parametry.

- Je-li $\mu = 0$ a $\sigma^2 = 1$, tj. $f(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \exp\{-x^2/2\}$, pak se toto rozdělení nazývá **normované** normální rozdělení a značí se $\mathbf{N}(0, 1)$.
- **Distribuční funkce** rozdělení $\mathbf{N}(0, 1)$ se značí jako Φ , tj. $\Phi(x) = \int_{-\infty}^x \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \exp\{-t^2/2\} dt$. Tento určitý integrál je možné spočítat jen **numericky**, a proto hodnoty funkce Φ nalezneme **v tabulkách** (nebo získáme pomocí vhodného softwaru).